

РЕШЕНИЕ

№ 331

гр. София, 02 октомври 2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, I НО, в публично заседание на тридесет и първи май през две хиляди двадесет и трета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: МИНА ТОПУЗОВА

ЧЛЕНОВЕ: ВАЛЯ РУШАНОВА

ТАТЯНА ГРОЗДАНОВА

при секретаря Елеонора Михайлова и в присъствието на прокурора Момчил Бенчев изслуша докладваното от съдия Топузова касационно дело № 230 по описа за 2023 г.

Производството е образувано по касационен протест на зам. апелативен прокурор на апелативна прокуратура гр. Велико Търново и касационни жалби на адв. О. Б. – защитник на подсъдимия А. К.; адв. С. К. Н. – К. – повереник на частния обвинител Н. Н. и от адв. А. В. - повереник на частния обвинител В. В. срещу въззивно решение № 136 от 30.11.2022г., постановено по внохд № 222/22г. на Великотърновски апелативен съд.

В протеста се сочат всички касационни основания по чл.348, ал.1 от НПК. Като съществено нарушение на процесуални правила по смисъла на чл.13 и чл.14 от НПК се изтъква липсата на анализ на събраните по делото доказателства, което довело до неправилен извод относно обективните и субективни признаци на осъществения от подсъдимия престъпен състав. Посоченото нарушение според прокурора е довело до неправилно приложение на закона с оправдаването на подсъдимия относно квалифициращото обстоятелство деянието да представлява особено тежък случай. Възражава се също по отношение на възприетата от въззивния съд форма на вината - небрежност, като се твърди, че подсъдимият е действал при съзнавана непредпазливост – самонадеяност. Твърди се, че не са отчетени значителният брой наказателни постановления и електронни фишове, с които К. е бил санкциониран през не особено продължителния си стаж като водач, които са за немаловажни нарушения на правилата за движение. Относно наказанието се сочи, че е силно занижено, не съответства на обществената опасност на деянието и дееца и се явява несправедливо. Предлага се отмяна на атакувания съдебен акт и връщане на делото за ново разглеждане с оглед осъждане на подсъдимия по повдигнатото му с обвинителния акт обвинение и увеличаване на наложените наказания лишаване от свобода и лишаване от право за управление на МПС.

Пред касационния съд прокурорът от ВКП поддържа протеста на посочените основания. Излага доводи, че въззивният съд не е съобразил наличието на отегчаващи отговорността обстоятелства, установени от първата инстанция; не е съобразено поведението на подсъдимия като водач на МПС, за което е санкциониран по административен ред и поведението в конкретния случай, което сочи на проявена от него самонадеяност. Изтъква, че съзнаваната непредпазливост, с която е действал К.,

води и до налагането на по - тежко наказание в рамките на предвидената в закона санкция. Поддържа искането за връщане на делото за ново разглеждане.

В жалбата на повереника на частния обвинител Н. Н. – адв. С. Н. – К. се релевират касационни основания по чл.348, ал.1, т.1 и т.3 от НПК. Излагат се доводи, че деянието е осъществено от подсъдимия при форма на вината самонадеяност предвид избраната от него скорост на движение, превишаваща многократно разрешената за движение в населено място; несъобразяване с условията на пътната обстановка и пътните знаци, предупреждаващи за опасност и за необходимост от внимателно шофиране. Наложеният по административен ред санкции на подсъдимия за нарушения на правилата за движение според повереника го характеризират като системен нарушител, което сочи на извод за висока степен на обществена опасност както на деянието, така и на дееца. С оправдаване на подсъдимия относно квалифициращия признак „особено тежък случай“ се твърди, че законът е нарушен. Наложеният на подсъдимия наказание се заявява, че е несправедливо, тъй като не съответства на високата степен на обществена опасност както на деянието, така и на дееца. Настоява се за увеличаване на размера на наказанието до максимално предвидения в закона, за да се въздейства предупредително и възпиращо както на подсъдимия, така и на членовете на обществото. Пред касационния съд жалбата се поддържа със същите аргументи.

Частният обвинител Н. Н. не излага доводи по съществуването на жалбата.

Касационна жалба е постъпила и от частния обвинител В. В., чрез повереника й адв. А. В.. В жалбата се сочат всички касационни основания по чл.348, ал.1 от НПК, като се настоява делото да се върне за ново разглеждане за осъждане на подсъдимия по първоначално предявеното му обвинение и увеличаване размера на наложеното наказание. Излагат се доводи, че подсъдимият е управлявал автомобила със скорост на движение над два пъти превишаваща разрешената за движение в населено място, при усложнена пътна обстановка и пренебрегване на пътните знаци. Според касатора въззивният съд не е обсъдил поведението на подсъдимия като водач, изводимо от показанията на св. М. и съобщеното от самия него в обясненията му, че при отбиването на бензиностанцията в с. Торос е извършил две нарушения на правилата за движение, преминавайки през двойна непрекъсната линия при влизането в бензиностанцията, а при излизането от нея - предписанието на знака, указващ, че е разрешено движение само надясно. Посочените обстоятелства според повереника не са били обсъдени от апелативния съд и подсъдимият е бил оправдан неправилно относно квалифициращото обстоятелство „особено тежък случай“. Като нарушение на закона се визира и изводът на въззивния съд, че деянието е осъществено при форма на вината небрежност. С осъждането на К. за по - лек престъпен състав, се твърди, че е наложено и занижено наказание, което се явява несправедливо. Аргументи в подкрепа на заявеното касационно основание по чл.348, ал.1, т.2 от НПК не се излагат. Пред касационния съд жалбата се поддържа както е подадена.

В жалбата на адв. О. Б. – защитник на подсъдимия К., се релевират касационни основания по чл. 348, ал.1, т.1 и т.3 от НПК. Като нарушение на закона се посочва осъждането на подсъдимия за нарушение на правилото на чл.16, ал.1, т.1 от ЗДвП, като се излагат доводи, че по отношение на това нарушение деянието е случайно, тъй като подсъдимият нито е бил длъжен, нито е могъл да предвиди, че автомобилът ще загуби напречна устойчивост и ще навлезе в насрещната лента за движение, както и че избраната от него скорост на движение ще надвиши критичната за преодоляване на завоя. Липсвало и движение в насрещната лента. По отношение на наказанието се излагат съображения, че въззивният съд незаконосъобразно е изключил обстоятелства

от кръга на смекчаващите отговорността, а други не е взел предвид. Според защитника наложеното наказание е явно несправедливо, тъй като е следвало да се индивидуализира при превес на смекчаващите отговорността обстоятелства. Настоява се за оправдаване на подсъдимия за нарушение на правилото на чл.16, ал.1, т.1 от ЗДвП, намаляване на размера на наказанието и отлагане на изтърпяването му по реда на чл.66, ал.1 от НК. Пред касационния съд жалбата се поддържа със същите аргументи.

В личната си защита подсъдимият К. изразява съжаление за случилото се, като заявява, че през цялото време карал с не много висока скорост от 90 – 100км/ч. Моли да му бъде даден шанс да бъде със семейството си.

Частните обвинители В. В. и И. П., редовно призовани, не се явяват, а частният обвинител А. Д. поддържа казаното от адв. В.. Тримата се представляват от повереника адв. А. В..

Частният обвинител М. Ц., редовно призован, не се явява. Не се явяват и поверениците му адвокати К. Д. и А. Г..

Частният обвинител М. Д., редовно призована, не се явява. За нея се явява повереник адв. М. М., който дава становище за основателност на протеста и жалбите на частните обвинители.

В последната си дума подсъдимият А. К. заявява, че има вина и съжالياва за стореното, като изтъква, че в такава обстановка гледал пътя и осевата линия, а не знаците отстрани. Моли да бъде взето предвид обстоятелството, че също е пострадал от произшествието.

Върховният касационен съд, за да се произнесе, взе предвид следното:

С присъда № 5 от 13.05.2022г. на Ловешки окръжен съд, постановена по нохд № 33/22г., подсъдимият А. А. К. е признат за виновен в това, че на 18.11.2020г. на път I-4 км 10+900 в землището на с. Български извор, при управление на моторно превозно средство – л.а. *** модел „*****“ с регистрационен номер *****, собственост на „А. Т. И.“, е нарушил правилата за движение - чл.21 ал.2 и чл. 16, ал.1, т.1 от ЗДвП и по непредпазливост е причинил смъртта на повече от едно лице : В. Н. В. от гр. София; Г. Н. М. от гр. Етрополе и С. М. Ц. от с. Джурово и средни телесни повреди на повече от едно лице: на А. И. Д. от гр. Етрополе и на И. П. П. от гр. Етрополе, като деянието представлява особено тежък случай, поради което и на основание чл. 343, ал. 4, пр. 2 и 4 във вр. с чл.343, ал.3 пр.4 и 5 б.“б“ пр.2 във вр. с чл.342, ал.1 и чл.58а, ал.1 от НК му е наложено наказание от осем години лишаване от свобода при първоначален „общ“ режим на изпълнение на наказанието.

На основание чл. 343г от НК съдът е лишил подсъдимия К. от право да управлява МПС за срок от девет години.

С присъдата съдът се произнесъл относно веществените доказателства и по направените разноси по делото.

По жалба на повереника на частния обвинител Н. Н. за увеличаване на наложеното наказание и жалба на защитника на подсъдимия А. К. е образувано внохд № 222/22г. на Великотърновски апелативен съд. С решение № 136 от 30.11.2022г., въззивният съд е изменил присъдата като:

- оправдал подсъдимия А. К. относно квалифициращия признак „особено тежък случай“;

- преквалифицирал извършеното престъпление в такова по чл.343, ал.4, пр.2 и 4, във вр. чл.343, ал.3, пр.4 и 5, б.“б“, пр.1 във вр. с чл.342, ал.1 от НК;

- намалил наложеното наказание лишаване от свобода на четири години и срока на лишаване от право да управлява МПС на шест години.

В останалата част потвърдил присъдата.

Върховният касационен съд, като обсъди доводите на страните и в пределите на чл. 347 ал.1 от НПК, намери следното:

По протеста и жалбите на частните обвинители

Както в протеста, така и в жалбите на частните обвинители Н. В. и В. В. се релевират касационни основания по чл.348, ал.1, т.1 и т.3 от НПК, в подкрепа на които се излагат аналогични съображения, което позволява съвместното им разглеждане.

В протеста се навежда и касационно основание по чл.348, ал.1, т.2 от НПК, което претендира за нарушение на чл.13 и чл.14 от НПК в контекста на обстоятелствата, взети предвид при определяне на квалификацията на престъплението и наказанието на подсъдимия. В случая производството пред първата инстанция се е развило по реда на чл.371, т.2 от НПК, като подсъдимият признал фактите по обвинението. Съдът е констатирал, че направеното признание кореспондира с доказателствата по делото, като е приел за установени фактите такива, каквито са описани в обвинителния акт. В този смисъл липсва нарушение на процесуални правила, свързано с разкриване на обективната истина или с игнориране или превратно тълкуване на доказателства. Преценката на правната квалификация и наказанието, което подсъдимият следва да търпи, са относими съответно към касационните основания по чл.348, ал.1, т. 1 и т.3 от НПК, които следва да бъдат разгледани по същество. Предвид изложеното оплакването за допуснати съществени нарушения на процесуални правила от страна на въззивния съд е лишено от основание.

Доводите в протеста и жалбите на частните обвинители относно нарушението на закона и явната несправедливост на наказанието са основателни.

Нормата на чл.93, т.8 от НК дава легална дефиниция за особено тежък случай – това е този случай при който извършеното престъпление с оглед настъпилите вредни последици и на други отегчаващи обстоятелства разкрива изключително висока степен на обществена опасност на деянието и дееца. В ППВС № 1 от 29.09.1977г., постановено по н.д. № 2/77г., е указано изрично, че за съставомерността на деянието като особено тежък случай е необходима едновременната наличност на високата степен на обществена опасност както на деянието, така и на дееца.

Вън от съмнение е, че в конкретния случай деянието с оглед настъпилия резултат – смърт на три лица и средни телесни повреди на две лица разкрива изключително висока степен на обществена опасност в сравнение с обикновените и квалифицирани случаи на транспортни престъпления. По отношение на подсъдимия К. въззивният съд е намерил, че липсва втората, изисквана от закона предпоставка, а именно високата степен на обществена опасност на дееца.

В мотивите на въззивното решение е отправен упрек към първоинстанционния съд, че не уважил възражението на защитата, че при издаването на пет броя от електронните фишове, не подсъдимият, а баща му А. К. управлявал процесния автомобил. Изложил е доводи, че представената от свидетеля нотариално заверена декларация и дадените от него показания в посочения смисъл са неопровергани от други доказателства, поради което приел, че подсъдимият не е извършил посочените в електронните фишове нарушения на правилата за движение. Така изложените съображения не могат да бъдат споделени. Посочената нотариално заверена декларация няма характера на писмено доказателствено средство по смисъла на чл.127, ал.1 от НПК. Тя не представлява и гласно такова, тъй като българският НПК не предвижда възможност за свидетелстване в писмена форма. Показанията на свидетеля А. К. пред първоинстанционния съд са годно гласно доказателствено средство. Те обаче не могат

да бъдат противопоставени на обстоятелствата, приети за установени с влезли в сила административни актове, каквито са електронните фишове. Възможността за проверка на валидността на административните актове по пътя на косвения контрол е изрично уредена в чл.17, ал.2 от ГПК, докато в НПК такава разпоредба липсва. С р. № 2 от 14.02.2023г. по к.д. № 1/2022г. Конституционният съд на Република България е постановил, че косвен контрол върху валидността на административните актове може да извършва и наказателният съд, когато формирането на извод за осъществяване на предвидения в НК състав на престъпление изисква преценка за законност на актове, действия или бездействия на административни органи или длъжностни лица (напр. чл.123, чл.134, чл.219, чл.282 от НК). Проверката на законосъобразността на административния акт по пътя на косвения контрол се отнася до всички възможни пороци – некомпетентност, нарушение на административнопроизводствени правила, нарушение на материалния закон, липса на форма или мотиви, нарушение на целта на закона. В случая обаче не са посочени обстоятелства, сочещи на некомпетентност на органа или нарушение на процедурата при издаване на електронните фишове, а се оспорва авторството на административното нарушение, което не може да бъде проверено чрез косвения контрол за законосъобразност. С оглед изложеното съображенията на въззивния съд, че в рамките на наказателното производство е допустимо подсъдимият да ангажира доказателства, че друго лице е извършило административното нарушение, за което е санкциониран с влязъл в сила административен акт, не могат да бъдат споделени. Изключването на петте електронни фиша като обстоятелства от значение за определяне на наказателната отговорност в този смисъл е незаконосъобразно. Съображенията, че в обвинителния акт не било посочено, че подсъдимият е бил наказан по административен ред за нарушения на правилата за движение, поради което признанието на фактите от подсъдимия не включвало това обстоятелство, не отговарят на действителното положение. На л.8 гръб от обвинителния акт е посочено изрично, че срещу подсъдимия има издадени 4 бр. АУАН, по които има издадени четири наказателни постановления и 12 бр. електронни фишове, като това изброяване е именно с оглед обосноваването на висока степен на обществена опасност на дееца.

Санкционирането на подсъдимия за административни нарушения с четири наказателни постановления и 12 електронни фиша като водач на МПС за период от 9 години, сочи на системно negliжиране на правилата за движение по пътищата. Обстоятелството, че в четири от случаите е наложено административно наказание за превишаване на разрешената скорост и по веднъж за преминаване на неразрешен сигнал на светофарната уредба и неправилно изпреварване, налага извод, какъвто е направил и апелативният съд, че като недисциплиниран водач К. многократно е нарушавал правилата за движение, което сочи на завишена обществена опасност на подсъдимия като шофьор на МПС.

Въпреки този по същество правилен извод, въззивният съд е приел, че той е недостатъчен за да се приеме, че обществената опасност на дееца е завишена, тъй като следва да бъдат съобразени и другите данни за личността му – положителни характеристични данни и липса на предходна съдимост и криминални прояви. Този извод касационният съд счита за незаконосъобразен. При преценката на обществената опасност на дееца, осъществил престъпление по транспорта, следва да се вземат предвид не само данните за личността му като член на обществото, но преди всичко като водач на МПС – неговата дисциплина при управлението на моторното превозно средство, допуснатите предишни нарушения на правилата за движение, формата на

вината и тежестта на конкретните нарушения, които са в пряка причинна връзка с настъпилния резултат. В този контекст преценката на въззивната съдебна инстанция, че подсъдимият е действал при форма на вината небрежност, тъй като не е могъл да предвиди загубата на напречна устойчивост и навлизането в насрещното платно е незаконосъобразна. Управлението на автомобила в населено място със скорост от 110 км/ч в нарушение на законово определената такава от 50 км/ч и при усложнена пътна обстановка – тъмна част на денонощието, мъгла и мокра пътна настилка сочат на безотговорност и самонадеяност при избора на скоростта, още повече, че съзнателно е пренебрегнато и нормативното ограничение за скорост на движение в населено място. Показателно за трайното отношение на подсъдимия като водач към спазването на правилата за движение е заявлението в последната му дума, че в такава пътна обстановка гледал осевата линия и следил пътя, а не знаците отстрани.

Предвид изложеното настоящият касационен състав счита, че осъщественото от подсъдимия А. К. престъпление представлява „особено тежък случай“ по смисъла на чл.93, т.8 от НК, поради което с оправдаването му по отношение на това квалифициращо обстоятелство, законът е приложен неправилно.

Неправилното приложение на закона е довело и до неправилно определяне на наказанието, в границите на състава по чл.343, ал.4, пр.2 и 4, във вр. чл.343, ал.3, пр.4 и 5, б.“б“, пр.1 във вр. с чл.342, ал.1 от НК, което е довело до неоправданото му занижаване. Посоченото обстоятелство обуславя отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд.

По жалбата на защитника на подсъдимия

Жалбата е неоснователна.

Тезата, че подсъдимият не е нарушил нормата на чл.16, ал.1, т.1 от ЗДвП, тъй като при навлизането в насрещната лента за движение автомобилът вече е бил неууправляем, поради което е налице случайно деяние по смисъла на чл.15 от НК, е несъстоятелна. Съзнателното нарушение на режима на скоростта е довело до загубата на напречна устойчивост и навлизане в лентата за насрещно движение, което пък е причина за настъпването на произшествието и до тежкия противоположен резултат. В този смисъл е налице пряка причинна връзка между двете допуснати нарушения на правилата за движение и настъпилния резултат. Следва да се отбележи, че формата на вината е елемент от осъщественото от подсъдимия престъпление, а не се отнася до отделните нарушения на правилата за движение по ЗДвП, които запълват бланкетния състав на чл.343 от НК. При случайното деяние деецът не е бил длъжен и не е могъл да предвиди настъпването на общественотоопасните му последици, каквато хипотеза не е налице в конкретния случай. Управлението със скорост, надвишаваща повече от два пъти разрешената за движение на автомобила в населено място при усложнена пътна обстановка сочи на проявена престъпна самонадеяност при осъществяване на деянието, поради което не са налице предпоставките на чл.15 от НК.

Неоснователни са и доводите, че не е налице нарушение на чл. чл.16, ал.1, т.1 от ЗДвП, тъй като няма доказателства подсъдимият да се е движил в насрещната лента, а само е навлязъл в нея, с оглед установеното място на удара. Сред признатите от К. факти в обвинителния акт е изрично посочено, че мястото на удара е в лентата за движение към гр. София и че управляваният от подсъдимия автомобил е навлязъл в насрещната лента. Нормата на чл.16 ал.1, т.1 от ЗДвП забранява навлизането и движението в лентата за насрещно движение, освен при изпреварване и заобикаляне, които забрани не са кумулативно дадени, поради което с реализирането на една или и на двете предпоставки, нарушението следва да се счита за осъществено.

Не могат да бъдат приети на следващо място доводите за смекчаващи отговорността обстоятелства, не взети предвид от апелативния съд. Обстоятелството, че подсъдимият се обадил на майка си В. К. за да ѝ съобщи за произшествието, няма как да бъде прието като смекчаващо, тъй като не е допринесло с нищо за оказване помощ на пострадалите или уведомяване на компетентните власти. Обаждането на К. до тел.112 е било регистрирано след като за произшествието вече е било съобщено от Н. М. и В. К. (обстоятелства, описани на л.2 от обвинителния акт). Неоснователен на следващо място е упрекът към въззивния съд, че не ценил като смекчаващо отговорността обстоятелство признанието за извършеното. Направеното признание от подсъдимия на фактите по обвинението би могло да бъде и смекчаващо отговорността обстоятелство ако съставлява елемент от обективно проявено на досъдебното производство процесуално поведение, спомогнало за своевременно разкриване на престъплението и неговия извършител - т.7 от ТР №1/2008г. на ОСНК на ВКС. На досъдебното производство подсъдимият е отказал да дава обяснения по обвинението, което е сред процесуалните му права и не може да бъде отчитано в негова вреда, но и не е допринесъл с нищо за разкриване на обективната истина, което според посоченото тълкувателно решение е пречка направеното признание да бъде прието и за смекчаващо отговорността обстоятелство. Неоснователно е възражението, че апелативният съд взел предвид като отегчаващо отговорността обстоятелство неспазването на предписанията на предупредителните знаци А-40 в района на произшествието от страна на подсъдимия. За това са изложени съображения на л. 46 от въззивното решение, които и касационният съд споделя и не счита за необходимо излагането на допълнителни съображения. Липсата на криминални прояви на подсъдимия е част от положителните му характеристични данни и няма основание да бъде отчитано повторно като смекчаващо такова. Лишени от основание са и съображенията за неразумен срок на провеждане на производството. От датата на произшествието до настоящия момент е изтекъл срок, по - малък от три години, за което време е било проведено досъдебно производство и делото е разгледано в съдебна фаза на три инстанции, което не сочи на неоправдано забавяне на производството по вина на компетентните органи.

Оплакването за явна несправедливост на наложеното наказание и евентуалното приложение на чл.66, ал.1 от НК касационният съд намери за безпредметно да обсъжда, с оглед дадените по - горе указания за прилагането на закон за по - тежко наказуемо престъпление и налагане на наказание за него.

Предвид изложеното и на основание чл. 354, ал. 1, т. 5 от НПК, ВКС, І НО,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 136 от 30.11.2022г., постановено по внохд № 222/22г. на Великотърновски апелативен съд.

ВРЪЩА делото за ново разглеждане от друг състав на апелативния съд от стадия на съдебното заседание.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:
ЧЛЕНОВЕ: